

1 april 1915

Terneuzen, 31 maart. Bij een bezoek langs de zuidergrens viel waar te nemen dat de Duitse posten alle in het nauw waren gestoken. Overal spraken zij er over de eerstvolgende dagen naar het front aan de IJzer te moeten trekken. Verschillende tekens wijzen er op dat er daar dezer dagen een ernstige poging tot doorbreken verwacht wordt.

Parijs, 31 maart. Officiële mededeling van hedenmiddag drie uur:

In de nacht van 29 op 30 dezer zijn de Duitsers voortgegaan zonder uitwerking de brug van Nieuwpoort te beschieten.

2 april 1915

Engelse vliegers boven Antwerpen en Zeebrugge.

Londen, 1 april. Naar de admiraliteit mededeelt heeft een Engelse vlieger met goed gevolg vier bommen geworpen op de Duitse duikboten die te Hoboken (bij Antwerpen) worden vervaardigd. Een andere vlieger heeft de duikboten die te Zeebrugge liggen gebombardeerd.

Parijs, 1 april. Ten zuiden van Diksmuide is een Duits vliegtuig door de Franse vlieger Garros naar beneden gehaald.

De Duitsers in België.

Londen, 1 april. Uit Havre aan de Daily Telegraph: Te Tielt is de volgende proclamatie aangeplakt:

Tielt, 23 februari.

De inwoner van Kortemark Alidor van Damme is schuldig bevonden aan verspieding door het geven van seinen aan de vijand. Daar hij zich verzette tegen zijn inhechtenisneming is hij doodgeschoten.

De Duitse militaire overheid heeft de volgende maatregelen genomen om Van Damme's verraad te straffen.

Ten eerste: pastoor Blanke en de vicaris Barra, die verantwoordelijk waren gesteld voor hetgeen er in hun gemeente plaatsgreep, zijn als krijgsgevangenen naar Duitsland gevoerd;

Ten tweede: de gemeente Kortemark is beboet met 5000 mark.

De militaire overheid maakt deze maatregelen bekend opdat men er zich rekenschap zou van geven dat alle vijandelijke handelingen onverbiddelijk en streng zullen worden gestraft.

De plaatselijke commandant.”

Parijs, 1 april. Belgische vliegers hebben in de nacht van 30 op 31 maart het vliegveld te Handzame en het knooppunt van de spoorweg bij Kortemark aangevallen.

De 31^e zijn het maritieme station te Brugge en het vliegveld te Gits met succes gebombardeerd.

3 april 1915

Parijs, 2 april. Franse en Belgische vliegers hebben 30 bommen op het vliegveld van Handzame geworpen.

Ten zuiden van Diksmuide heeft de luitenant-vlieger Garros een Aviatik met machinegeweervuur naar beneden geschoten.

5 april 1915

Berlijn, 4 april. Officieel. Van het grote hoofdkwartier. Aan het IJzerkanaal, ten zuiden van Diksmuide hebben onze troepen de door de Belgen bezette plaats Driegrachten op de westelijke oever bezet.

De Parijse bladen melden, dat generaal Joffre donderdag in het Belgische hoofdkwartier is geweest, waar de koning der Belgen en de minister van oorlog hem ontvingen. Hij overhandigde generaal Wielmans, de souschef van de generale staf, het commandeurskruis en aan andere officieren het ridderkruis van het legioen van eer.

Men meldt ons gisteren van de Zeeuws-Belgische grens:

Zaterdagavond vuurden gedurende een half uur de kanonnen van Zeebrugge geweldig in zee naar Engelse schepen, die antwoordden. Het was dus de tweede maal in die week dat de Engelsen nabij de haven verschenen. Gisteren waren ze echter van onze kust niet zichtbaar, er hing wat mist over zee; Tauben wezen gisteren weer aan de kustbatterijen de richting aan. Nog lang nadat het duister geworden was werden er met vuurpijlen aan de Belgische kust seinen gegeven, het bleef echter de halve nacht stil.

Heden horen we het geschut aan de IJzer weer. De ganse week hadden er in Vlaanderen drukke troepenbewegingen plaats.

Dagelijks klinkt van het IJzerfront het geschut. Langs onze grens, vooral bij Eeklo, liggen veel afdelingen cavalerie.

6 april 1915

Berlijn, 5 april. Officieel wordt uit het grote hoofdkwartier gemeld:

Naar Driegrachten, welk plaatsje wij, op enige huizen aan de noordzijde na, sedert de 3^e april bezet houden, hebben de Belgen gepoogd versterkingen samen te trekken. Het vuur van onze artillerie heeft dit voornemen verijdeld.

Oostburg, 5 april. Bijna de hele nacht door is met zoeklichten gewerkt. Hedenochtend omstreeks vier uur begon weer het geschutvuur. Nog steeds (5 april tegen de middag) dondert het hevig voort. Het vuren komt uit de richting van de IJzer.

Sluis, 6 april. Gedurende de paasdagen is er aan de IJzer weer hevig gestreden. Had het geschut van vorige week gezwegen, aan het einde van de week is het met heftigheid hervat.

Ook was er geweervuur van de kant van Sint Anna Ter Muiden. De Duitsers schoten op Belgische koeriers, die van Sluis af de grens over wilden. Het werd hun belet, maar zij ontkwamen.

De oorlogstoestand.

Wie de officiële mededelingen van de laatste dagen ook maar oppervlakkig inziet, kan aan de vorm terstond zien, dat er niet veel bijzonders te melden is geweest.

Zij bestaan voor een goed deel uit herhalingen, zo meldt het Franse communiqué van gistermiddag precies hetzelfde als dat van eergisteravond, uitweidingen over zaken, die uit militair oogpunt van weinig belang zijn, en het opwarmen van reeds lang bekende gebeurtenissen.

Deze uiterlijke kenmerken van een onbelangrijke inhoud worden door een nadenkende bestudering van de inhoud over het

algemeen bevestigd. Toch zijn er enige punten in de officiële mededelingen, die wel even naar voren dienen te worden gebracht.

Om te beginnen met het deel van het gevechtsterrein, dat het dichtst bij ons land ligt, is daar de bezetting van Driegrachten door de Duitsers. Dit gehucht ligt ettelijke kilometers ten westen van Merkem, aan het Diksmuide-Ieper- of IJzerkanaal, ter plaatse waar de weg van Merkem over Oostvleteren over dat kanaal gaat. De stoomtram Diksmuide-Merkem-Poperinge voert langs deze weg. Bij Driegrachten vloeit de Hanebeek met dit kanaal samen. Een kilometer verder dan Driegrachten ligt Noordschote, hetwelk onze lezers zich wellicht nog uit de dagen van oktober en november herinneren. De lichte golving in de linie van het front heeft nu de Duitsers voor de tweede maal op dit punt aan het kanaal gebracht. Over hetgeen bij Driegrachten is gebeurd bewaren de Franse communiqués een diep stilzwijgen.

Met het voorjaar, zo is van de zijde der entente herhaaldelijk met de meeste nadruk verkondigd, zal het grote offensief der bondgenoten beginnen en algemeen verwacht men om die tijd belangrijke gebeurtenissen. Nu is het "voorjaar" een rekbaar begrip, maar als het nu nog geen voorjaar is, dan zal het toch zeker binnen enige weken aanbreken. En waar we dus ieder ogenblik het begin van grootse krijgsgebeurtenissen kunnen verwachten, trekken ook op zichzelf tamelijk onverwachte gebeurtenissen meer dan vroeger onze aandacht. Zij doen immers telkens de vraag bij ons opkomen: zou dit nu het eerste begin zijn van de grote beslissingsstrijd in het westen?

We merken dus in de eerste plaats beweging op in de IJzestreek, op het deel van het front, dat het dichtst bij ons land ligt en waar de gevechten met Nederlandse plaatsnamen worden bepaald. Voor

ons Nederlanders is het ongetwijfeld een punt van aanmerking of de IJzestreek al dan niet zal behoren tot de plaatsen waar een beslissing zal worden gezocht. Immers, die beslissing kan van die aard zijn, dat de strijd weer in de nabijheid van onze grenzen gaat woeden, met alles wat daarbij hoort.

De beweging, in de Vlaamse streken op te merken, gaat onmiskenbaar van de Duitsers uit, terwijl op de rest van het front de Fransen het initiatief hebben.

7 april 1915

Parijs, 7 april. Officiële mededeling van hedenmiddag drie uur:

Een Duitse afdeling met drie machinegeweren was er in geslaagd de linkeroever van de IJzer te bereiken ten zuiden van Driegrachten. Zij is gisteren aangevallen en door de Belgische troepen gevangen genomen.

8 april 1915

Bij het bombardement van Zeebrugge moeten er duikboten in de grond geschoten zijn.

9 april 1915

Naar de Nouvelliste van Lyon uit Duinkerken verneemt is de ruim dertienjarige kroonprins Leopold van België bij het 12^e Belgische linieregiment ingelijfd.

Berlijn, 9 april. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Uit de geheel in elkaar geschoten plaats Driegrachten aan de IJzer zijn de Belgen weer verdreven.

Twee Belgische officieren, 100 man en 2 machinegeweren vielen daarbij in onze handen.

10 april 1915

Parijs, 9 april. Het volgende is ontleend aan het officiële bericht van vanmiddag drie uur:

De Engelse troepen hebben in de nacht van 7 op 8 dezer een aanval der Duitsers tussen Kimmel en Wulvergem (ongeveer halverwege tussen Ieper en Armentières) afgeslagen.

Parijs, 9 april. Avondcommuniqué:

Bij Driegrachten leidde een aanval der Duitsers tot bezetting van een loopgraaf aan de linkeroever van de IJzer, terwijl de Belgen zich bij een aanval op de rechteroever in een bruggenhoofd nestelden.

Berlijn, 10 april. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

De buit van Driegrachten is verhoogd tot 5 Belgische officieren, 122 man en 5 machinegeweren.

De oorlogstoestand.

Er wordt gemeld dat de plaatsen Kimmel en Wulvergem, waar de Engelsen een aanval der Duitsers hebben afgeslagen, respectievelijk twee en drie km achter de frontlinie liggen. Deze afgeslagen aanval heeft hen dus (ten zuiden van St. Elooi) ten minste evenveel terrein doen verliezen, als zij in de eerste helft van maart bij Nieuwkapelle hebben gewonnen. Tevens hebben de Duitsers bij Driegrachten weer aangevallen.

Men hoort dezer dagen de veronderstelling uiten dat er aanzienlijke Engelse troepenmachten uit de streek van Ieper naar andere delen aan het front worden verplaatst, Misschien houden de aanvallen der Duitsers in de buurt van Ieper daarmee verband.

12 april 1915

Berlijn, 11 april. Uit het grote hoofdkwartier wordt gemeld:

Aan het IJzerkanaal bij Poesel dat ten westen van Driegrachten ligt, hebben wij drie hoeven genomen, die de Belgen bezet hielden. Wij namen daarbij een officier en veertien man gevangen.

13 april 1915

Parijs, 12 april. Officieel bericht van hedenmiddag 3 uur:

In België, tussen Oise en Aisne en in Champagne zijn op 11 april artilleriegevechten geleverd.

Berlijn, 13 april. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

De Fransen beweren 50 bommen op het maritieme station en de gieterij van Brugge geworpen te hebben. In werkelijkheid vielen 9 bommen op de omtrek van Oostende en 2 bij Brugge, zonder schade aan te richten.

Wij hebben daarvoor vannacht de door de Engelsen bezette plaatsen Poperinge, Hazebroek en Kassel ruimschoots bestookt.

15 april 1915

Aan het IJzerfront.

Men schrijft ons:

Toen het Belgische veldleger, na zijn terugtocht uit Antwerpen de opdracht kreeg om de linkervleugel der bondgenoten voor een omtrekking te behoeden en de IJzer koos als verdedigingslinie, kon de nu befaamd geworden inundatie slechts zeer langzaam plaats hebben.

Met de mogelijkheid, dat het Belgische leger ooit aan de IJzer zou moeten strijden, was nimmer en kon nimmer rekening gehouden, zodat de inundatie, die de zwaarbeproefde Belgen gelegenheid gaf tegen een zeer aanzienlijke overmacht van de beste troepen der wereld stand te houden en aldus het leger der bondgenoten voor een ramp te behoeden, in vreedstijd absoluut niet was voorbereid.

Sedert de eerste dagen van de strijd aan de IJzer zijn door de Belgen enige belangrijke werken uitgevoerd, waardoor zij thans het hoogtepeil van het water in het overstroomde gebied nauwkeurig kunnen regelen.

In de tijd, verlopen sedert de val van Antwerpen, heeft de Belgische regering het grootse werk volbracht een nieuw leger te vormen, dat talrijker is dan de legermacht, die in de eerste dagen van augustus gereed stond om de onzijdigheid van België te verdedigen.

Nu het oogenblik mogelijk nadert, dat de bondgenoten en de Belgen tot een offensief zullen overgaan, werd de inundatie, die bij het defensief zulke goede diensten bewees, tot een nadeel voor hen, die haar tot stand brachten en reeds enige weken geleden werden de voorbereidende maatregelen getroffen om het geïnundeerde gebied weer droog te leggen. Zodra de Duitsers de geregelde, zij het langzame daling van de waterspiegel opmerkten, begonnen zij een hevige beschieting van de sluizen bij Nieuwpoort, doch veel

uitwerking had dit niet en de drooglegging geschiedde zonder veel moeilijkheden.

Behalve de laagst gelegen gedeelten staat het terrein niet meer onder water, wat niet wil zeggen dat het droog is. Voor troepenbewegingen op grote schaal is het nog niet geschikt en deze toestand zal waarschijnlijk nog wel vele weken duren.

De door de Belgen aangelegde werken maken het thans mogelijk om, indien hun offensief mocht falen, de inundatie binnen zeer korte tijd te herstellen.

Aan het Belgisch Informatiebureau wordt uit Havre gemeld dat maandag 5 april de hertog van Brabant, zoon van koning Albert van België, is voorgesteld aan het 12^e linieregiment, in welks gevolg hij is geplaatst. De koning heeft daarbij een toespraak gehouden, waarin hij de wapenfeiten opsomde, waaraan dit regiment op roemrijke wijze heeft deelgenomen.

Met mijn zoon in het gevolg van uw regiment te plaatsen – zegde de koning tenslotte – ben ik gelukkig u een blijk van mijn volkomen vertrouwen te geven. De vorsten moeten bijtijds in de leerschool van de plicht worden opgevoed en er bestaat geen betere dan een leger zoals het onze, dat op heldhaftige wijze de natie belichaamt. Mijn zoon beschouwt het als een eer, het uniform van onze dappere soldaten te dragen.

16 april 1915

Het jongste bezoek, dat president Poincaré aan de legers der bondgenoten gebracht heeft, heeft zich tot aan de Noordzee uitgestrekt om de soldaten geluk te wensen die het front bij Nieuwpoort bezet houden. Zaterdagavond is de president met

minister Millerand op weg gegaan. Zondagochtend was hij te midden der Franse troepen, die in het Noorderdepartement optreden. Van daar is Poincaré naar België vertrokken. Over Poperinge, Vlamertinge, Ieper, Woesten, Veurne, Koksijde, Oostduinkerke is hij in de richting van Nieuwpoort vertrokken. Volgens Parijse bladen heeft de president overal de troepen in uitstekende stemming aangetroffen. In het grote Belgische hoofdkwartier heeft president Poincaré koning Albert ontmoet en later ook een bezoek aan de koningin der Belgen gebracht. Maandagavond zijn Poincaré en Millerand over Duinkerken te Parijs teruggekeerd. Van Duinkerken tot Parijs hebben zij de reis per spoor gedaan.

Berlijn, 16 april. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Voor Oostende en Nieuwpoort hebben gisteren aan het artilleriegevecht enige torpedoboten van de vijand deelgenomen, wiens vuur snel tot zwijgen werd gebracht.

Aan de zuidelijke rand van St. Eloi hebben wij, na ontploffingen, twee huizen bezet.

17 april 1915

Geredde kunstschaten uit de IJzerstreek.

Men schrijft ons:

In het Museum te Le Havre is een tentoonstelling geopend van kunstvoorwerpen, die men nog tijdig uit de IJzerstreek heeft kunnen redden. De heer Henry Dommartin, die van het Belgische gouvernement de opdracht kreeg, achter de strijdlinie te redden wat nog te redden was, vertelde ons daarover het volgende:

Ik ondernam mijn tocht in gezelschap van de heer de Groote, oud-afgevaardigde van Veurne-Diksmuide, die de streek en haar schatten best kent. Hij wist mij alvast mede te delen, dat er heel wat meer kunst dan de bouwmonumenten door het Duits geschut verwoest werd.

“Een verlies dat niet te schatten is, zegde hij, is het vergaan van de Aanbidding van de Koningen door Jacob Jordaens. Dit schilderij werd geschat op vier miljoen frank. Het hing in de vernielde kerk te Diksmuide. Gedurende de beschieting van de kerk wou men het redden, men bracht ze onder in een klein theater, dat, als andere gebouwen vernield werd. Er blijft niets van over. Ook de gehele inhoud van het belangrijke museum te Ieper en het archief van de stad – het oudste stedelijk archief van België – zijn vergaan in de beschieting met brandbommen van het museum en de Halle.”

Er is veel schoons verdwenen bij de plotselinge overval en de beschieting van gebouwen, waarvan men kon verwachten dat zij, om hun aard en betekenis zouden gespaard worden. Gelukkig heeft men tijdig nog heel wat kunnen redden. Vooral de kerkschatten, alles wat te Veurne was, en de gehele inhoud van het Museum Mergelynck te Ieper.

De tocht met autovrachtwagens van het Belgische rijk ging langs Lampernisse, waarvan de kerk middendoor geschoten is, van Oudekapelle en Nieuwe Kapelle, beide één puin, naar het kleine stadje Loo, dat toen nog geheel onaangetast was. De pastoor was er zeer mee ingenomen, dat men de schatten van zijn kerk in veiligheid zou brengen. Het woord schatten is niet te sterk. Er is van daar meegenomen een zeer belangrijk schilderij Christus tussen de moordenaars, door Jan van Boekhorst, genaamd Lange Jan, een van de beste leerlingen van Rubens, verder een hele reeks stukken van

een andere leerling van Rubens, Vigor Bouquet uit Veurne (1617-1677), die met heldere en wat harde kleuren werkte, en nog een vijftal andere stukken eerder van archeologische waarde.

Op het altaar stond een prachtig tabernakel in Vlaamse renaissancestijl, ebbenhout en geciseleerd koper. Dat hebben wij met de schilderijen kunnen meenemen. Het deed ons pijn, dat wij daar moesten laten de koorstoelen, de communiebank en de preekstoel, alle in die fijnzinnige renaissance, die eigen is aan deze streek. Sedert de beschieting van Loo hebben zij veel geleden.

Men bracht ons in de sacristie. Wat zijn er nog veel schatten verborgen in dat oude Vlaanderen! In ruime eiken kasten vinden wij liturgische kleren en kerkversieringen, waarin het gouden borduursel in Louis XV-stijl vingerdik ligt op rode en witte ondergrond: de Vlaamse magnificentie. Wij kiezen niet uit. Wij laden alles op.

In de pastorie was de meid al bezig met het inpakken van gouden en zilveren kerksieraden, en de pastoor ging aan het delven in zijn tuin; daar haalde hij een toegesoldeerd zinken kistje tevoorschijn, waarin hij een prachtige Plantijnse missale had verborgen, versierd met edelgesteenten en de wapens van Loo. Terwijl hij het voor ons inpakt, merken wij tegen de muur een zeer gehavend houten beeld.

Het is een St. Sebastiaan van het beste allooi. De pastoor vertelt ons, hoe hij het in zijn bezit kreeg. Enkele dagen geleden had een Frans officier het ontdekt tussen het puin van de kerk te Nieuwkapelle. Het was echter uit de kerk van Lampernisse, dit wist de pastoor goed. Hoe was het te Nieuwkapelle geraakt? Wij namen het eveneens mee.

Verder nu naar het klooster, waar wij wisten dat wij schilderijen en priesterkleren zouden vinden. De zusters schrikken op! Betekent ons bezoek, dat het bombardement aanstaande is? Door de tussenkomst van de kapelaan slagen wij er in, in de overwelfde kelders gebracht te worden, waar wij goede portretten van de eerste bisschoppen van Ieper ontdekken en van onder een kolenlaag de kist met de oude kazuifels halen.

Te Wulveringem kunnen wij de hand leggen op een bekend Christusbeeld van Lampernisse. Het was er gebracht door de pastoor van Wulveringem, die het redde, nadat een bom vierenveertig personen gedood had, die in de kerk een schuilplaats hadden gezocht. Het is een prachtig kruisbeeld vol realisme in de uitdrukking en een tedere zachtheid in de bewerking van de ivoren stof. In de kerk zelf vonden wij drie grote schilderijen: een Aanbidding van de herders door J. Dereyn (van Duinkerken, 1663) waarin de invloed van Antoon van Dyck klaarblijkend is, een Marteling van St. Jacob door J. Cossiers, leerling van C. de Vos (1665), waarin men door de invloed van Rembrandt en Tintoretto heen, een brede en kleurrijke persoonlijkheid gewaar wordt, en een Christus aan het Kruis door van Houck, leerling van Antoon van Dyck. De pastoor vertrouwt ons bovendien een zilveren Louis XVI-schaal van best maaksel toe.

Vinkem levert niet veel op. Wij nemen alleen twee schilderijen van onbekenden uit de 17^e eeuw mee. In Alveringem leggen wij beslag op de halsband, het blazoen en de banier van het St. Sebastiaans schuttersgilde. Te Oostkerke op een prachtig 15^e eeuws paneeltje vermoedelijk van Rogier van der Weyden.

Dit was de buit van onze eerste tocht. Het was ons een hoge voldoening die in veiligheid te brengen.

Berlijn, 17 april. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Gisteren gebruikten ook de Engelsen ten oosten van Ieper granaten en bommen, die verstikkende gassen ontwikkelden.

Diksmuide.

Ludwig Ganghofer schrijft in het Hamburger Fremdenblatt over het verwoeste Diksmuide o.a.:

Het is niet mogelijk een beschrijving te geven hoe deze verwoeste stad er uit ziet. Ik wil daartoe dan ook geen poging doen.

In de puinhopenstraat, die naar het stadhuis voert, kunnen geen mensen meer boven de grond wonen. De laatste inwoner van Diksmuide is reeds lang op de vlucht. Onze reserves, die hier moeten blijven, huizen in de gewelfde kelders. En om in deze duisternis wat licht te hebben, haalden de soldaten uit de verwoeste huizen de nog niet gebroken spiegels, alle glimmende stukken blik en gepolijst hout en maakten deze in schuine richting vast voor de keldergaten, waar zij nu als reflectoren van het licht dienst doen.

De puinhopenstraat is leeg. Af en toe ziet men een Duitse soldaat uit een keldergat kruipen en in een ander verdwijnen.

Ik kom aan een ruïne, die in oktober nog een prachtig gotisch stadhuis was. Wat er nu nog van staat, kan ik niet zeggen, zo onzinnig ziet het er uit. In het houten geraamte, dat er van het dak nog over is gebleven, steekt nog een slank, sierlijk torentje, met de voet naar boven, de punt naar beneden. En niet ver daarvan is er een raadsel van de mechanica te aanschouwen. Een grote granaat van honderden ponden, die een balk van het dak vernielde zonder

te ontploffen, is langs het dag gerold en dwars over een plank, niet dikker dan een vuist, in evenwicht blijven liggen. Trillen de muren tengevolge van een ontploffing, dan schommelt de granaat wat heen en weer en zweeft weer kalm in de lucht.

Over het marktplein loopt een verlaten loopgraaf met een muur van straatstenen. En een puinhoop, die vroeger een mooi huis was, is veranderd in een geweldige krater van een Duitse granaat.

Ik had in Brugge prentbriefkaarten gekocht van Diksmuide, zoals het vroeger was. En ik zit in een hoekje van het marktplein op een steenhoop en vergelijk de prenten van vroeger met het beeld van thans. Zij lijken op elkaar als een huis op een graf, de dood op het leven. Waar is de prachtige gotische kerk? Is soms de krankzinnige ruïne, die uitsteekt achter de puinhopen van het raadhuis, deze kerk? Is dat de prachtige kerk geweest? En terwijl ik zo zit, stil en treurig, en steeds weer kijk naar het gruwelijke toneel van vernieling, hoor ik hoog in de lucht het knetterende geruis van een vliegtuig. Anders keek ik onmiddellijk in de lucht, zodra ik dit geluid hoorde. Maar wat maal ik nu om een vlieger? Steeds weer moet ik kijken naar dit gruwelijke ding, dat eens een kerk, een raadhuis en een mooi plein was.

Een officier zegt me, dat ik van deze plaats weg moet gaan, daar de vlieger ons gezien heeft. Even later zijn we in een andere hoek. En achter ons, juist bij de steenhoop, waar we daareven zaten, kraakt en dondert het. En de steenhoop vliegt uit elkaar.

Nu zijn wij in de loopgraven, bij de dijk van de IJzer. De stelling is niet in de grond gegraven, doch loopt over de begane grond. Ze wordt tegen de vijand beschermd door steen en zandzakken. Ze loopt door huizen en tuinen, door een toren, over een brug, door

een kapel. Juist zoals het in de middeleeuwen was. Zo moet het er in de zestiende eeuw uitgezien hebben bij de verdediging van een stad of een burcht. Alleen de kleren en de wapens zijn nu een beetje anders.

Ik kijk door de schietspleet van een stalen schild en zie het water van de IJzer, waarin de blauwe lucht zich spiegelt. Ik zie de vijandelijke stelling, die slechts dertig meter van de onze ligt en die op dezelfde wijze gemaakt is uit steen en zandzakken. Uit de schietspleten steken de stalen geweerlopen. Boven de vijandelijke borstwering steken de puinhopen uit.

... Sedert de morgen zijn een paar honderd granaten op de puinhopen van Diksmuide gevallen. Zij hebben geen levend wezen kwaad gedaan. Zij wroetten alleen een paar doden uit hun graven.

18 april 1915

Parijs, 17 april. Een Engelse vlieger heeft bij Boezinge een Duits vliegtuig neergeschoten. De bestuurder is gedood, de waarnemer gevangen genomen.

19 april 1915

Parijs, 18 april. Een Belgische vlieger heeft bij Roeselare een Duitse vlieger neergeschoten.

In dezelfde buurt heeft een Frans vliegerseskader met goed gevolg het Duitse vliegveld bestookt en een Duitse vlieger neergeschoten.

Berlijn, 18 april. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Na een ontploffing tot stand gebracht te hebben zijn de Engelsen gisteravond ten zuidoosten van Ieper onze stelling op de hoogte

dicht ten noorden van het Kanaal binnengedrongen. Zij werden echter bij de tegenaanval terstond teruggeworpen. Slechts om drie door de Engelsen bezette trechters, die door de ontploffing ontstaan zijn, wordt nog gestreden.

Berlijn, 19 april. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Ten zuidoosten van Ieper zijn de Engelsen uit het kleine gedeelte van onze stellingen, dat zij nog bezet hielden, verdreven.

Met een krachtige aanval langs de spoorweg Ieper-Komen beproefden zij gisteravond opnieuw de stelling op de hoogte in te nemen. De aanval werd met zware verliezen gestuit.

De vlieger-luitenant Garros is bij Ingelmunster gedwongen te landen en gevangen genomen.

20 april 1915

Parijs, 19 april. Officieel bericht van vanmiddag:

De Engelse troepen hebben gisteren bij Zwarteleen in België 200 m Duitse loopgraaf ingenomen en ze ondanks verschillende tegenaanvallen behouden.

Londen, 20 april. Aan de Morning Post wordt uit Noord-Frankrijk een beschrijving gegeven van het succes bij Zillebeke. De Engelse mijnen hadden een bijzonder krachtige werking. Een gedeelte van de heuvel werd geheel weggeblazen. Verscheidene honderden Duitsers werden in stukken gescheurd.

Het dorp Kemmel is bekend om de 500 voet hoge heuvel, de enige in Vlaanderen. De verovering daarvan is een belangrijke stap in de richting van een omsingeling van de Duitse rechtervleugel. De strijd

was even verwoed als bij Neuve Chapelle. De Britse infanterie bereikte een terrein zonder loopgraven, waar de infanterie bij het ingraven bloot stond aan een hevig vuur.

Het gevecht wordt nog voortgezet, vervolgt de correspondent van de Morning Post. De opmars der Britten is niet gestuit. Achthonderd Duitse gevangenen zijn reeds binnen de linie gebracht. Alles wijst er op, dat de verliezen van de vijand groter zijn dan die bij Neuve Chapelle. De Duitse vliegtuigen zijn uiterst bedrijvig. Ze werpen bommen op onversterkte steden, doch worden zorgvuldig van de Britse linies verdreven, zodat de vijand zich niet op de hoogte kan stellen van onze voorbereidingen tot de aanval. De streek, waar de Britten strijden, biedt zeer grote moeilijkheden, omdat zij zeer bevolkt is, waardoor gevechten in straten, huizen en fabrieken ontstaan.

De oorlogstoestand.

Een publicatie van het Engelse persbureau meldt dat de Engelse troepen in de nacht van de 17^e op de 18^e april een heuvel hebben ingenomen op twee mijl ten zuiden van Zillebeke, even ten W.N.W van St. Elooï dus. De 18^e, 's ochtends, deden de Duitsers een vruchteloze tegenaanval. Volgens een later bericht van het Duitse hoofdkwartier had de volgende dag, te weten de 19^e, een tweede tegenaanval meer succes en verloren de Engelsen weer het gedeelte van de Duitse stellingen, dat zij hadden bezet.

Nu geeft de correspondent van de Morning Post eerst een beschrijving van het gevecht bij Zillebeke van de 17^e.

Vervolgens zegt hij plotseling: "Het dorp Kimmel is bekend voor de 500 voet hoge heuvel, de enige in Vlaanderen".

Nu is inderdaad ten westen van Kemmel een ongeveer 500 voet (160 meter) hoge heuvel. (De enige heuvel in Vlaanderen is dat echter niet.) Maar wat heeft die heuvel van 500 voet bij Kemmel nu met het gevecht bij Zillebeke te maken, waar de Engelsen een gans andere heuvel, anderhalf uur lopen van Kemmel gelegen, hebben veroverd, een heuvel die voor het overige ongeveer 58 meter hoog is?

Van de heuvel bij Kemmel wordt in geen bericht melding gemaakt. Hij heeft, voor zover wij weten, sedert op zijn minst een half jaar onveranderlijk binnen de Engelse linie gelegen. Het laatste wat we er van hoorden, was dat ten oosten ervan de Duitsers een aanval hadden gedaan.

De conclusie van de correspondent van de Morning Post, namelijk dat de verovering daarvan (van de heuvel bij Kemmel dus) een belangrijke stap is in de richting van een omsingeling van de Duitse rechtervleugel, kunnen wij dus terzijde laten. Zij berust waarschijnlijk op een aardrijkskundige vergissing.

Wij beschouwen verder het gevecht bij Zillebeke als een incident, zoals er gedurende de stilstand aan het westelijk front zoveel zijn voorgekomen, dat geen verdere betekenis heeft.

21 april 1915

Londen, 20 april. Een rapport van veldmaarschalk French over het gevecht om Heuvel 60, waarvan reeds gewag is gemaakt, deelt hieromtrent nog het volgende mede:

In de avond van 17 april brachten wij een mijn tot ontploffing onder Heuvel 60 aan de spoorweg Ieper-Komen, pal ten westen van Zwarteleen. Terstond daarop werd een aanval ondernomen, die

ons in het bezit stelde van alle vijandelijke loopgraven op de heuvel. De vijand had zwaar te lijden van de ontploffing. Ondanks het zware bombardement, dat ons veel verliezen toebracht, werden de veroverde loopgraven gedurende de nacht in staat van verdediging gebracht. Tegen de ochtend hernieuwde de vijand de beschieting en deed om half zeven een vastberaden tegenaanval. Deze aanval werd met kracht doorgezet en er ontstond een verwoed handgemeen. Onze infanterie, die met grote moed en hardnekkigheid streed en goed gesteund werd door de artillerie, verdreef de vijand met het beste gevolg.

Onze verliezen waren zeer zwaar, doch die van de Duitsers nog zwaarder, vooral door onze machinegeweren, die onder hen huishielden toen ze in gesloten gelederen in het open terrein oprukten.

De 18^e heeft de vijand de gehele dag aanvallen ondernomen om de stelling, die van groot belang is, te heroveren. Eens is hij er in geslaagd, op de zuidelijke helling van de heuvel voet te krijgen, doch hij is snel weer teruggedreven. Bij het aanbreken van de avond was de gehele heuvel in onze handen en het gewonnen terrein bevestigd.

French spreekt stellig het Duitse bericht, dat de Engelsen bij leper granaten met verstikkende gassen hebben gebruikt, tegen. Dit bericht is ongetwijfeld verspreid om het gebruik van dergelijke gassen, waarvan de Duitsers een ruim gebruik hebben gemaakt bij hun aanvallen op heuvel 60, te rechtvaardigen. Duitsland heeft de bepaling in de Haagse conventie, waarbij het gebruik van verstikkende gassen is verboden, ondertekend.

De oorlogstoestand.

Het rapport van generaal French over de gevechten ten zuidoosten van Ieper, waarvan onder de telegrammen in ons ochtendblad een uittreksel staat opgenomen, bevestigt, dat de hevel bij Kimmel, ten westen van Wijtschate, waar de Morning Post over schreef, met de gevechten van de laatste dagen niets uitstaans heeft.

De heuvel 60, waar maarschalk French over spreekt, ligt aan de spoorweg van Ieper naar Komen, waar die tussen de gehuchten Verbrande Molen en Zwarteleen doorloopt. De meesten onzer lezers zullen niet in het bezit zijn van een kaart, waar Zwarteleen op te vinden is. Zij kunnen nochtans de plaats van het gevecht om heuvel 60 nauwkeurig bepalen, indien hun kaart slechts de spoorweg Ieper-Komen en het dorp St. Eloi, bezuiden Ieper, aangeeft. Want Verbrande Molen en Zwarteleen liggen hemelsbreed op dezelfde afstand van Ieper als St. Eloi. Men plaatse dus de punt van een passer in Ieper, de pen in St. Eloi en men trekke een cirkelboog tot aan de spoorlijn. Op het snijpunt ligt, aan de oostkant van de spoorweg, de heuvel 60, waarover dezer dagen in de berichten nogal wat te doen is geweest.

Geeft het rapport van maarschalk French ook uitsluitsel over de plaats van het gevecht, de uitslag is het nog niet in alle onderdelen duidelijk. French' rapport loopt immers tot de 20^e, dus even ver als de Duitse berichten over deze gevechten bij Ieper.

Wij laten ze hier ter vergelijking nog eens volgen:

Bericht van 18 april uit het grote hoofdkwartier: "Na een ontploffing tot stand gebracht te hebben zijn de Engelsen gisteravond ten zuidoosten van Ieper onze stelling op een hoogte dicht ten noorden van het kanaal binnengedrongen."

Dit klopt tot zover met French. Het vervolg luidt:

“Zij werden echter bij de tegenaanval terstond teruggeworpen. Slechts om drie door de Engelsen bezette trechters, die door de ontploffing ontstaan zijn, wordt nog gestreden.”

Dit gaat ook nog wel, mits men onder teruggeworpen verstaat: een eind weegs teruggeworpen en niet geheel tot de plaats vanwaar zij gekomen waren. Dat dit zo moet worden opgevat, blijkt ook uit het vervolg, waarin staat gemeld, dat op de 18^e nog om drie trechters gestreden werd.

De 19^e april meldde het Duitse hoofdkwartier:

“Ten zuidoosten van Ieper zijn de Engelsen uit het kleine gedeelte van onze stellingen, dat zij nog bezet hielden, verdreven.”

Dit nu is in algehele tegenspraak met het rapport van de Engelse opperbevelhebber, die zegt dat de heuvel, dus met de Duitse loopgraven, die er op waren, tenslotte in handen der Engelsen gebleven is. Misschien brengt de tijd meer licht.

Eigenlijk is het hele gevecht niet de moeite waard om er zo lang over te spreken, en wij zouden dat ook niet doen, indien de Engelsen over hun krijgsbedrijven niet zoveel berichten lanceerden, die het nodig maken zich een juiste voorstelling te vormen van hetgeen werkelijk gebeurd is.

Wat er verder van het westelijk front wordt gemeld, verschilt niet van wat er gedurende de grote halfjarige stilstand, die door het Franse offensief omtrent Pasen even scheen te zullen worden verstoord, dagelijks is voorgekomen. Ook in de streek, waar

genoemd offensief heeft plaats gevonden, is de strijd niet levendiger dan anders.

Wie zal deze stilte anders voelen dan als een stilte voor de storm? Voor de tweede keer melden de Duitsers dat de Fransen hun offensief tussen Moezel en Maas wel hebben afgebroken, maar slechts om het te gelegener tijd des te krachtiger te beginnen. De bewegingen achter het front wijzen daarop.

Intussen zeggen berichten van onze zuidergrens, dat er in België aanzienlijke troepenbewegingen geschieden. Of dit nu een veronderstelling is, die de berichtgevers hebben gebouwd op het feit van de afsluiting van de grens, dan of zij er desniettemin wat over te weten zijn gekomen, onwaarschijnlijk klinkt het niet. Een opflakking van de strijd in Vlaanderen is met het opdrogen van het terrein, dat overstromd is geweest, stellig te verwachten. Wij hebben gedurende de hele winter verbazend veel gehoord van het offensief der bondgenoten, dat in het voorjaar zou komen. Dat echter de Duitsers van hun kant zich mede op een hervatting van de strijd in het voorjaar hebben voorbereid en nog voorbereiden, al hebben zij daarover niet gesproken, kan als vaststaand aangenomen worden.

22 april 1915

Parijs, 21 april. Belgische vliegers hebben het arsenaal te Brugge en het vliegveld van Lissewege bestookt.

Parijs, 21 april. Avondcommuniqué:

De Engelsen hebben een aanval op de door hen bij Zwarteleen veroverde loopgraven afgeslagen. De verliezen der Duitsers op dit punt bedragen sedert de 17e drie- tot vierduizend man.

Londen, 22 april. Aan de Times is gisteren uit Noord-Frankrijk geseind:

Ofschoon het schitterend en zegevierend gevecht ten zuidoosten van Ieper, dat geëindigd is met de verovering van heuvel 60, van geringe omvang was, vergeleken met de grote slag bij Neuve Chapelle, beloven de resultaten zelfs van nog verdere strekking en belangrijker te worden, want met heuvel 60 in onze macht, ligt de weg tot het toebrengen van een gevoelige slag aan de vijand voor ons open.

Heuvel 60 is een lage rug tussen Zillebeke en Klein Zillebeke, met zijn top bij Zwarteleen. Deze was rijkelijk van loopgraven voorzien en werd door infanterie bezet gehouden. Hij vormde een beschutting voor een grotere heuvel bij Zandpoeder, ongeveer 5 km meer oostelijk aan de weg tussen Ieper en Menen, waar de artilleriestelling van de vijand is. De heuvel van Zandpoeder is de hoogste heuvel in het district. Hij beheerst de gehele streek en vormt de sleutel van de stelling in Belgisch Vlaanderen.

Dit werd ingezien bij de gevechten, welke zich ontwikkeld hebben tot de slag van Ieper in oktober. Er werden vele en verwoede gevechten om het bezit van de heuvel bij Zandpoeder geleverd, want zij die er meester van waren, beheersten de toestand. De 31^e oktober viel hij in handen van de vijand en deze heeft er zich sedert gehandhaafd. Hij had er batterijen van zware kanonnen op geplaatst, die Ieper verwoest hebben en maandenlang is de opmars der Britse troepen van Ieper naar Menen en Rijsel vandaar belet. Nu is heuvel 60 in onze macht. Het scherm van loopgraven is veroverd. De gelederen van de vijand zijn doorbroken en teruggedreven. De heuvel van Zandpoeder is beroofd van zijn voornaamste bescherming en ligt nu gevaarlijk. Indien de vijand van

Zandpoeder wordt verdreven, zal zijn linie over een aanzienlijke afstand in de richting van Menen worden teruggebogen.

Een daarop uitgeoefende druk kan zeer goed tot een doorbraak leiden, want hier hebben de Duitsers geen vooruitspringend front als bij La Bassée en St. Mihiel. Hier heeft men een binnenwaartse kromming met Zandpoeder in het midden.

De verovering van heuvel 60 is gevolgd op een lange periode van betrekkelijke rust in dit gedeelte van Vlaanderen. Gedurende de wintermaanden hebben onze soldaten moedig in de loopgraven gewerkt en gevochten, doch zij hebben weinig indruk op de vijand gemaakt, aangezien zij waren blootgesteld aan een vuur van granaten en granaatkartetsen, dat van Zandpoeder op hen neer regende, en aan de kogels van de scherpschutters, die op gunstig gelegen plaatsen van heuvel 60 waren geposteerd. Doch al die tijd zijn onze geniesoldaten aan de arbeid geweest. Meter na meter hebben zij hun gangen verder gebracht naar de loopgraven van de vijand op de heuvel en eindelijk werd een mijn geplaatst, die zondagavond ontplofte en de weg voor een aanval op de heuvel baande.

Ook de vijand was bezig zijn mijngangen te graven, doch onze geniesoldaten hebben hem overtroefd. Het scheelde echter niet veel, want mij is verteld, dat de vijand een half uur later een mijn onder onze loopgraven zou hebben laten springen.

De voorbereiding tot de aanval, de aanvoer van kanonnen en de versterking van de infanterie, was goed verborgen geweest. De stelregel: "men moet aanvallen bij het aanbreken van de dag", werd opgegeven en de vijand was blijkbaar geheel verrast. De mijn onder de heuvel liet men zaterdagavond ontploffen en onmiddellijk

daarna regende het granaatkartetsen en granaten uit onze kanonnen in de loopgraven op de heuvel. Iemand, die bij de aanval tegenwoordig is geweest, vertelde mij, dat het gebulder van ons geschut oorverdovend was. Toen sprong onze infanterie uit haar loopgraven om de eerste linie loopgraven op de heuvel te bestormen. Deze werden na geringe tegenstand genomen, zo groot was de uitwerking van de ontploffing en van ons artillerievuur geweest.

De tweede linie werd nog door een talrijke vijandelijke macht bezet gehouden en de vijand, verrast en zeer onder de indruk, vocht hardnekkig, doch het elan, de moed en de vastberadenheid van onze manschappen waren onweerstaanbaar en de gehele heuvel was spoedig in ons bezit.

Toen de duisternis inviel werden nieuwe troepen in de veroverde loopgraven gebracht en gedurende de nacht zijn krachtige pogingen in het werk gesteld om de beschadigde loopgraven te herstellen en ze in staat van verdediging te brengen. Het was echter een vreselijke beproeving voor onze manschappen. De vijand had de heuvel binnen schootsafstand en de gehele nacht door regende het granaten en granaatkartetsen, met treffende uitwerking. Toen de dag aanbrak, kregen zij nog geen rust, want de Duitsers ondernamen hun eerste tegenaanval. Dichte gelederen van de in het veldgrijs geklede troepen zwermden over de vlakte en werden gedecimeerd door ons granaatkartetsvuur en door ons mitrailleur- en geweervuur neergemaaid. Zij vormden zich opnieuw en zetten hun voorwaartse beweging dan met verwoede moed voort. Meer dan eens bereikten zij onze loopgraven aan de voet van de heuvel en dan was de bajonet nodig bij het geweer- en mitrailleurvuur om hen daaruit te houden.

Weer en nog eens weer werd de aanval herhaald. De strijd woedde hevig gedurende de gehele dag, doch toen de avond kwam, hadden de moed en de voortreffelijke gevechtseigenschappen van onze mannen de overhand gehouden.

De vijand trok af, hopen doden en gewonden voor onze linie achterlatend. Ook onze verliezen waren zwaar, doch niet zo ernstig als wel is verondersteld. Men zegde mij, dat bevelen waren gegeven naar de hospitaalbasis, om zich op een buitengewoon groot aantal gewonden voor te bereiden, doch later hoorde ik, dat de uit dien hoofde getroffen voorbereidingen voor een groot deel onnodig waren gebleken.

De oorlogstoestand.

De berichten van heden bevatten nog geen aanwijzingen van een spoedig einde van de nieuwe periode van afwachten. Wat zij melden verandert de toestand niet en we kunnen dus kort zijn.

Opmerking verdient dat de officiële berichten van de bondgenoten der entente in het westen bijna uitsluitend melding maken van plaatselijke aanvallen der Duitsers, onder andere van de hevige tegenaanvallen op de onlangs door de Engelsen ingenomen heuvel 60 bij Zwarteleen ten zuidoosten van Ieper. Dus blijven de bondgenoten erbij, dat die heuvel niet op de 19^e door de Duitsers is hernomen, zoals dezen hebben gemeld.

Driegrachten.

Noord-Frankrijk, 13/04/1915.

Vandaag ontmoette ik een Belgisch officier, een kapitein die bij Driegrachten zwaar gewond werd, een maand geleden. Wat hij mij

over de moeilijke strijd aan de IJzer vertelde, kwam mij zo kenschetsend voor, dat ik zijn relaas hier weergeef, te meer nu het actualiteit bezit, daar Driegrachten in de afgelopen week veel genoemd is.

Reeds de gehele winter is er bij Driegrachten zonder ontferming gevochten, doch alleen nu het toeval heeft gewild, dat de plek – een vlek is het niet eens te noemen – in een Duits communiqué werd genoemd op een wijze, die het Belgisch legerbestuur tot tegenspraak noopte, is de aandacht op het op de kaart vermoedelijk onvindbare plekje gevestigd.

Driegrachten ligt ongeveer 5 km oostelijk van Loo en is niet veel meer dan een laag gebied tussen IJzer, Ieperlee en het kanaal dat Ieper met Diksmuide verbindt. Het is de plek waar drie beekjes (slootjes volgens de kapitein) samenstromen, om even later in de IJzer te vloeien, nog voordat die rivier de kanalisatie bereikt. Het land is er zeer vlak en ligt gemiddeld niet hoger dan 6 meter boven de zeespiegel. Vandaar dat het geheel behoort tot het inundatiegebied van de IJzer. Nu moet ge u het terrein aldus voorstellen – zegde mijn zegsman – een vlakke gedeeltelijk ondergelopen land, dat er drassig en moerassig uitziet en dat zich uitstrekt tot aan een binnenweg. Aan die binnenweg een drietal reeds sinds geruime tijd ineen gebombardeerde huizen. Verder een brug als men het kanaal bereikt en dicht bij die brug een boerderij met estaminet, bekend als “la maison du Passeur”.

Zolang reeds de belegering aan de IJzer duurt, hebben deze gebouwen tot doelwit der vijandelijke artillerie gediend. Zelfs de gehuchten en dorpen kilometers ver zuidelijker gelegen, als Reninge en Noordschote, zijn niet veel meer dan ruïnen. Want

zoveel de communiqués der laatste dagen het aangeven, is het steeds geweest: artillerievuur elke dag, en vaak zelfs in de nacht.

Nu zijn de Belgische voorposten, als overal in het inundatiegebied, zover mogelijk vooruit gedrongen ook bij Driegrachten en bevinden zich daar een groot eind weegs in het drassig gebied. Tot bij het kanaal.

Zij benutten elk droog plekje en natuurlijk ook een weg, die gewoonlijk iets hoger ligt dan het omringende land. Achter dit moeilijke terrein strekt zich de eigenlijke IJzerinundatie uit, tegenover Driegrachten, een volle, wellicht anderhalve kilometer breed.

Oostelijk ligt het glooiend gebied, dat zo snel klimt, dat even achter Merkem reeds het uitgestrekte bos van Houthulst aanvangt, dat 20 tot 30 meter boven zeepeil ligt.

Het aanhoudend artillerievuur over de IJzervlakte heeft de grond op alle droge plekken als opgespoten. En op de dag kan dan ook geen levend wezen zich aan de oppervlakte van het dodenmeer vertonen.

Op de lijn Woumen-Langemark, dus van uit het hoger gelegen gebied, loert de artillerie, wiens projectielen echter voor het overgrote deel in het water terecht komen en dan niet tot ontploffing geraken.

“Niettemin”, vertelde mij de commandant, “wisten wij telkens een eind weegs in het geïnundeerde gebied te dringen, door over de modderbodem planken te leggen en ’s nachts, uitsluitend ’s nachts, kropen wij dan daarover voort naar de voorposten. Op die wijze bereikten wij de loopgraven in de weg zuidelijk van het kanaal en

nog enkele andere plekjes, waar we ons wisten op te houden, en waarbij dan onze voornaamste schuilhoeken de kelders waren onder de tot ruïne geschoten huizen.

Het leek ons van belang dat de kleine brug over het kanaal behouden bleef en daarom hadden wij die met zakken zand beveiligd en versterkt. Ze was ons als een klein verdedigingswerk en we wilden haar tot elke prijs behouden.

De vijandelijke artillerie nam natuurlijk elke oneffenheid tot doel en zo had men het in het bijzonder voorzien op de brug, die tegenover "la maison du Passeur" lag. Elke middag werd zij opnieuw onder vuur genomen en werd ons werk beschadigd, doch 's nachts kropen onze jongens uit hun schuilhoeken nader en werd er ijverig gewerkt, zodat de vijand de volgende dag een nieuwe schijf vond.

Zelfs in sommige loopgraven kon men zich overdag niet ophouden en als wij noodzakelijk met elkaar verbinding moesten zoeken of een andere loopgraaf moesten bereiken of een andere post, dan ging dat steeds voort kruipend over de grond, zo plat ter aarde als maar enigszins mogelijk. Zo kroop men vaak 100, zelfs 200 meter ver door het slijk.

Mijn zegsman gaf vervolgens met tal van typerende staaltjes het voorpostenleven aan de IJzer weer, tot hij mij het verhaal deed van zijn verwonding. "Een nacht hadden wij tot een eind in de ochtend gewerkt en ik had al tot de onderofficier gezegd; "Ik ben bang dat we gezien zijn!" Inderdaad bleken wij ontdekt, want zeer vroeg ving reeds een kanonvuur aan, dat zo hevig was, dat onze loopgraaf werd open gewoeld. We hielden stand. Doch toen het vuren wat verminderde en de posten van sommige kuilen een goed heenkomen hadden gezocht in andere loopgraven, wilde ik hen

weer terugvoeren naar de voorste stelling. Met de onderofficier ging ik hen ophalen en nog tijdens het vuren waren de posten weer bezet. Evenwel werd na enige uren het vuren zo nauwkeurig, dat het onmogelijk bleek zich in de positie op te houden. We besloten terug te kruipen naar dekkingswerken, die meer beschutting boden.

Plotseling voelde de commandant een duw op het hoofd en gelijktijdig lichtte het voor zijn ogen als bij een hevig onweer. Overigens geen andere gewaarwording dan die van zoveel dagen reeds: het uiteenspatten van de granaten in het rond. Men kroop verder en beproefde op die wijze een kelder te bereiken. Langzamerhand bemerkte de kapitein dat zijn gelaat met bloed bedekt werd. Ook was de rechtermouw van zijn mantel op sommige plaatsen geheel ontrafeld. Toen men op de beschuttende plek was aangekomen, gaf hij nog enige bevelen en verloor langzamerhand het bewustzijn.

Eerst veel later, in het hospitaal, vernam hij dat hij door twee granaatscherven ernstig was gewond. Een van die scherven verblijft nog in de schedelpan, boven de rechterslaap, de andere werd juist achter de kruin uit het achterhoofd verwijderd.

Mij en passant de verwondingen tonend, vervolgde de kapitein: "Maar 's nachts waren de voorste posten natuurlijk weer betrokken".

Wat er nu met de paasdagen is gebeurd, beschouw ik als iets gelijksoortigs. De Duitsers hebben natuurlijk gezorgd voor een intensieve voorbereiding van de grond en hebben door een lang aanhoudend artillerievuur – van een gehele namiddag – de eerste loopgraven omgewoeld, zodat onze voorposten machteloos werden.

Daarop zijn 's nachts de Duitsers over de weg voort gedrongen tot voor of over de brug, vermoedelijk tot voor la maison du Passeur en hebben daar stelling genomen. Vermoedelijk met een 150 tot 300 man, voorzien van drie mitrailleurs.

's Nachts hebben onze posten natuurlijk versterking gekregen en de tweede paasdag gaf reeds onmiddellijk de ontknoping.

Men kan zich niet voorstellen welke ontketening van moed en kracht plaats heeft bij die episodes, van kleine afmeting weliswaar, maar waarbij het handgemeen onvermijdelijk is en het behoud van een stelling van het standhouden afhankelijk is. Men kan er dan ook op rekenen, dat de botsing ongemeen fel was. De Belgen wisten de weg te zuiveren en ook de Duitsers voor de brug te verjagen. Zij overschreden het kanaal en hadden voor de duisternis viel niet alleen een mitrailleur en veel kisten patronen veroverd, doch ook het terrein aan de zuidkant van het kanaal volkomen van Duitsers bevrijd.

De volgende dag werd het terrein om de 's nachts ingenomen nieuwe stelling veilig gemaakt, zodat de poging der Duitsers volkomen mislukte. Aanvankelijk bleef de artillerie voortrazen, doch in de laatste dagen verdeelt zij haar projectielen weer over het gehele gebied van Nieuwpoort tot Ieper.

Het is een wapenfeit, dat natuurlijk zijn betekenis heeft, doch dat equivalent is aan de talloze schermutselingen, die bijna onafgebroken in Vlaanderen plaats grijpen en wiens karakter niet precies overeen komt met bericht als zou "Driegrachten geheel zijn platgeschoten" of waarbij men het aantal der Duitse verliezen nauwkeurig op 600 weet te schatten. De grote betekenis van gevechten als de ontmoeting bij Driegrachten zit voornamelijk in

het feit, dat bij het welslagen van de vijandelijke onderneming de mogelijkheid was ingeleid tot een grote botsing met uiteraard wisselvallige kansen.

En nu gaat u zeker in een van de lieve kustplaatsen wat aansterken – vroeg ik de commandant, die gisteren het hospitaal had verlaten (gelukkig, zegde hij, want ik verveelde mij daar afschuwelijk).

“Rusten? Neen, dat niet. Wij kennen maar twee dingen: we liggen gewond in het hospitaal of we zijn aan het front. Daar hoop ik morgen weer te komen!”

Van een collega van de officier vernam ik de eervolle vermelding bij dagorder van mijn commandant en een dozijn van de dapperen van zijn veldpost. Eervolle vermelding, die inmiddels is gevolgd door de Leopoldsorde.

23 april 1915

Parijs, 22 april. Avondcommuniqué:

Bij Langemark, ten noorden van Ieper, hebben de Engelsen twee aanvallen afgeslagen.

De tegenaanvallen der Duitsers op heuvel 60 zijn voorgoed mislukt. Hun hevigheid was blijkbaar toe te schrijven aan het verlangen om de nederlaag, welke de Duitse communiqués loochenden, weer goed te maken. De verliezen van de vijand zijn groter dan gisteren is aangegeven.

Londen, 22 april. Het laatste bericht van de ooggetuige in het Engelse hoofdkwartier bevat over de gevechten om heuvel 60 nog enkele bijzonderheden, die aansluiten bij French' jongste rapport. Zondagochtend even voor zeven uur begonnen de Duitsers in

gesloten gelederen een hardnekkige tegenaanval, die uitliep op een gevecht van man tegen man, waarbij onze motormachine-geweren, die snel naar voren reden en op de aanstormende vijanden vuurden, onschatbare diensten bewezen. Onze artillerie bestookte inmiddels de vijand met granaatkartetsvuur. De tegenaanval werd afgeslagen met zeer zware verliezen voor de vijand, die, zoals gewoonlijk, niet geneigd scheen, zijn nederlaag te aanvaarden.

De gehele zondag hebben de Duitsers tegen onze loopgraven laten stormen. Eens, tegen de avond, kreeg de vijand voet op de zuidelijke punt van de heuvel, doch dit voordeel ging spoedig weer teloor, want tegen zes uur chargeerde onze infanterie met de bajonet, verdreef de Duitsers en verzekerde ons de gehele stelling.

De verliezen der Duitsers overtroffen de onze ver.

De hardnekkige tegenstand van de vijand is toe te schrijven aan het feit, dat de stelling een groot terrein tot Zillebeke beheerst.

Londen, 23 april. Aan de Times werd gisteren uit Noord-Frankrijk geseind:

Sedert de verovering van heuvel 60 op zaterdagavond is ons geen ogenblik rust gegund. 's Nachts worden wij onder geschutvuur genomen; overdag staan wij bloot aan verwoede aanvallen van de infanterie. Ook gisteren zijn onophoudelijk hardnekkige aanvallen der Duitsers afgeslagen. Een flankbeweging van de vijand in de richting van St. Elooï was een mislukking.

Berlijn, 23 april. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier van heden:

In de avond van gisteren trokken wij op ons front Steenstrate (aan het kanaal van de IJzer naar Ieper, ten zuidwesten van Bikschote) tot ten oosten van Langemark (6,5 km noord noordwest van Ieper) tegen de stellingen van de vijand ten noorden en ten noordoosten van Ieper op.

Stormenderhand drongen onze troepen over 9 km breedte tot op de hoogten ten zuiden van Pilkem (5 km vlak ten noorden van Ieper) en ten oosten daarvan door.

Tegelijkertijd namen onze troepen is een artilleriegevecht de overgang over het Ieperkanaal bij Steenstrate en Het Sas (800 m zuid zuidwest van Steenstrate), waar zij zich op de westelijke oever nestelden.

De plaatsen Langemark, Steenstrate, Het Sas en Pilkem werden door ons ingenomen.

Ten minste 1600 Fransen en Engelsen en 30 kanonnen, waaronder 4 zware Engelse, vielen in onze handen.

Van Duitse zijde.

Berlijn, 23 april. Uit het grote hoofdkwartier werd gisteren geschreven:

De Engelse aanvoering heeft zich in een mededeling van 21 april er over beklaagd, dat van Duitse zijde "in strijd met alle wetten der beschaafde oorlogvoering" bij de herovering van heuvel 60 ten zuidoosten van Ieper granaten zijn gebezigd, die bij de ontploffing verstikkende gassen ontwikkelden.

Uit de Duitse ambtelijke mededelingen is gebleken dat onze tegenstanders zich sedert vele maanden van dit oorlogsmiddel

bedienen. Zij zijn dus blijkbaar van mening, dat wat hun geoorloofd is, ons niet kan worden toegestaan. Een dergelijke opvatting, die in deze oorlog de verdienste van de nieuwigheid niet heeft, begrijpen wij, vooral, omdat de ontwikkeling van de Duitse scheikunde ons natuurlijk in staat stelt veel krachtiger middelen aan te wenden dan de vijand. Wij kunnen haar echter niet delen.

Overigens is het beroep op de bij verdrag geregelde oorlogvoering niet juist. De Duitse troepen gebruikten geen "projectielen, welke enig doel is verstikkende of giftige gassen te verbreiden." (Haagse Conventie van 29 juli 1899). Bovendien zijn de bij de ontploffing van de Duitse granaten ontwikkelde gassen, ofschoon zij zeer veel onaangener op de zintuigen werken dan de gassen van de gewone Franse, Russische of Engelse projectielen, toch niet zo gevaarlijk als deze. Ook de in het gevecht op korte afstand door ons aangewende rookverspreiders zijn in geen enkel opzicht in strijd met de "wettelijke regels der oorlogvoering". Men bereikt er hetzelfde mee als met in brand gestoken stro of hout, doch in sterkere mate, daar de rook ook 's nachts waarneembaar is. Aan die rook kan ieder zich trouwens bijtijds onttrekken.

De oorlogstoestand.

De strijd om heuvel 60 bij Zwarteleen ten zuidoosten van Ieper, is nog niet uit. Zowel volgens de officiële Engelse berichten als volgens de Londense bladen zetten de Duitsers onafgebroken hun tegenaanvallen voort, tot dusver zonder succes. Zelfs zijn zij volgens een Frans bericht "voorgoed" mislukt.

Uit die voortgezette tegenaanvallen, welke met aanzienlijke verliezen gepaard gaan, kan men afleiden, dat dit punt ook in de ogen van de Duitsers enige offers waard is. Waar de correspondent

van de Times (men vindt zijn telegram in ons avondblad van gisteren) het belang van heuvel 60 voor de strijd in de buurt van Ieper in het licht stelt, schijnen hem de gebeurtenissen dus gelijk te geven.

Zijn verklaring is deze, dat de heuvel 60 (die van Zwarteleen) feitelijk de beschutting vormt van een andere heuvel, 5 km verder oostwaarts, bij Zandpoeder, aan de weg Ieper-Menen gelegen.

Die heuvel van Zandpoeder, zo zegt de man van de Times verder, is de hoogste heuvel van dit district, beheerst de hele streek en vormt de sleutel van de hele stelling in België. De Duitsers hebben er hun batterijen.

Deze verklaring is ons niet geheel duidelijk. Wij wilden eerst afwachten of de tekst van het telegram in de Times ons opheldering verschafte. Maar de Times is met de Engelse post uitgebleven.

Het punt van de weg van Ieper naar Menen, dat 5 km van Zwarteleen is gelegen, is ongeveer Geluveld, niet te verwarren met Geluwe, dat dichterbij Menen ligt.

Inderdaad heeft men even voorbij Geluveld, als men van Ieper komt, aan zijn linkerhand een begroeide heuvel. Hier is trouwens de weg ook op zijn hoogst. Die heuvel is echter even lager dan heuvel 60, te weten 58 meter. Wij veronderstellen dat de correspondent deze begroeide heuvel bedoelt. Het strategisch belang van een heuvel is immers niet zo maar rechtstreeks evenredig met de hoogte van de top boven de zeespiegel, maar hangt mee af van de vorm van de heuvel, op zichzelf en in verhouding tot die van het omliggende land. Het plaatsje Zandpoeder, dat aan de weg Ieper-Menen zou liggen, is ons daar

echter niet bekend. Wellicht kan een lezer ons opheldering verschaffen.

Voorts in het westen slechts incidenten zonder betekenis.

24 april 1915

Parijs, 23 april. Officieel bericht van vanmiddag:

Gisteravond zijn vrij hevige gevechten in België, bij de bocht van de IJzer ten noorden van Diksmuide, geleverd. De Belgische troepen hebben daar een aanval op het kasteel Vidogne afgeslagen en de vijand zware verliezen toegebracht.

Ten noorden van Ieper zijn de Duitsers, die een ruim gebruik maakten van bommen met verstikkende gassen, waarvan de uitwerking tot op 2 km achter de Franse linies werd gevoeld, er in geslaagd de Fransen terug te doen wijken in westelijke richting naar Ieper. De aanval der Duitsers is later gestuit en een krachtige tegenaanval heeft de Fransen in staat gesteld het verloren terrein te herwinnen en tal van gevangenen te maken.

Parijs, 23 april. Avondcommuniqué:

De verrassing, ten noorden van Ieper, veroorzaakt door het gebruik van bommen met verstikkende gassen door de Duitsers, heeft geen ernstige gevolgen gehad. Onze tegenaanval, krachtig gesteund door de Engelsen op onze rechtere vleugel en door de Belgen op onze linkervleugel heeft zich met succes ontwikkeld. De Engelse en Franse troepen hebben in noordelijke richting terrein gewonnen tussen Steenstrate en de weg van Ieper naar Poelkapelle.

Onze bondgenoten hebben gevangenen gemaakt, die behoren tot drie verschillende regimenten.

Londen, 23 april. Veldmaarschalk French meldt in een rapport van 22 april:

De Duitse aanvallen op Heuvel 60 en Zwarteleen, die op het ogenblik dat ik mijn laatste bericht verzond waren gestaakt, zijn sedertdien verscheidene malen hernieuwd. Al deze aanvallen zijn mislukt en voorlopig zijn ze weer opgehouden. Wij houden de gehele heuvelkam bezet en beletten de vijand, die grote waarde aan deze heuvel toekent, ervan gebruik te maken. Er is en was geen woord waar van de bewering in de Duitse officiële berichten dat de vijand de stelling heeft hernomen.

De vijand heeft bij deze krijgsverrichtingen 17 duims granaten op leper afgevuurd.

Uit België.

In de Quotidien, een Brussels blad, vinden wij de namen van de Belgische generaals, die het bevel voeren over de zes divisies van het Belgische leger die nu te velde staan. Bernheim (vóór de oorlog overste bij het 6^e linieregiment), Bridaine, Jacques (tevorens majoor bij het 13^e linieregiment), Michel, Lechat en de Ceuninck.

De Belgique, een Brussels blad, meldt, dat zondag te Parijs wapenschouwing is gehouden over een Belgisch korps machinegeweerauto's. De wagens zijn in Frankrijk gemaakt. Het korps heeft ze uit eigen middelen bekostigd. Vele Belgische sportlui behoren tot het korps, baron de Crawhez, baron de Liedekerke, Moens enz. Aan het hoofd staat majoor Collon. Er is ook een ambulanceauto bij, onder leiding van dr. Brassinge.

Londen, 23 april. Maarschalk French deelt mede, dat de Fransen, door de verstikkende gassen van de Duitse bommen bedwelmd,

teruggetrokken zijn naar het IJzerkanaal tot nabij Boezinge (2,5 km van Steenstrate, 5 km van Ieper). Het front der Engelsen is onveranderd gebleven, behoudens de uiterste linkervleugel, die aan het nieuwe Franse gevechtsfront is aangesloten. De strijd ten noorden van Ieper wordt voortgezet.

Londen, 23 april. Aan het rapport van generaal French is verder nog het volgende ontleend:

De vijand viel donderdagavond de Franse troepen, links van de onze, aan, in de nabijheid van Bikschote en Langemark, ten noorden van Ieper.

De aanval werd voorafgegaan door een zwaar bombardement, waarbij de vijand op grote schaal gebruik maakte van toestellen, die verstikkende gassen ontwikkelen. De hoeveelheid die daarvan werd ontwikkeld wijst op een lange weloverlegde voorbereiding voor het gebruik van deze vinding, die tegen de Haagse Conventie indruist.

De onjuiste mededeling van de Duitsers, nu een week geleden, dat wij zulke gassen gebruikten, was een duidelijke poging om van te voren de kritiek der neutralen te ontzenuwen.

De Fransen, door de rook omhuld, moesten zich gedurende de nacht uit de door de stank verpeste strook terugtrekken tot het kanaal nabij Boezinge. Twee nachtelijke aanvallen ten oosten van Ieper zijn afgeslagen. Twee Duitse vliegers zijn vandaag naar beneden geschoten.

Berlijn, 24 april. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Alle pogingen van de vijand, om ons het ten noorden en noordoosten van Ieper gewonnen terrein te betwisten zijn mislukt.

Te noorden van leper zijn een sterke aanval van de Fransen en ten noordoosten van leper bij St. Juliaan (aan de weg van leper naar Poelkapelle) een aanval van de Engelsen met zware verliezen gestuit.

Verdere aanvallen van de vijand aan en ten oosten van de weg leper-Bikschote mislukten.

Aan de westelijke oever van het kanaal bestormden onze troepen vannacht de plaats Lizerne (een gehucht 800 meter ten zuidwesten van Steenstrate, aan de viersprong van de wegen leper-Noordschote en Bikschote-Elverdinge).

Het aantal gevangen genomen Fransen, Engelsen en Belgen is tot 2470 geklommen.

Behalve in het geheel 35 kanonnen met munitie, die gisteren genomen zijn, zijn een groot aantal machinegeweren, vele geweren en ander oorlogstuig in onze handen gevallen.

De oorlogstoestand.

Wat ten noorden van leper is geschied is tot dusver niet meer dan een plaatselijk gevecht.

Maar dit plaatselijk gevecht heeft het front een eind weegs verschoven, ver genoeg dat de verandering ook op een niet al te grote kaart aan te geven is. En dat is sedert de laatste helft van november, toen de grote stilstand intrad, nog slechts éénmaal meer gebeurd, en wel in januari ten noorden van Soissons, waar de Fransen over de Aisne terug moesten.

Vergeleken bij de verandering, die dit gevecht ten noorden van leper in de stellingen heeft gebracht, heeft de strijd bij Neuve

Chapelle weinig en die bij heuvel 60 bij Zwarteleen nog minder te betekenen. Het hele offensief der Fransen tussen Maas en Moezel heeft het front niet zoveel verlegd als het jongste krijgsbedrijf bij Ieper, dat daarom alleen dus reeds onze aandacht waard is.

Het gevechtsfront liep totnogtoe van St. Elooï af over Verbrande Molen (heuvel 60 ligt vlak ten oosten daarvan) en vervolgens naar het Noorden. Bij Langemark boog het weer westwaarts, het volgde ongeveer de weg van Langemark naar Bikschote en liep vervolgens tot Diksmuide (dat in Duitse handen is) ongeveer evenwijdig met het kanaal. Op sommige plaatsen loopt het vlak langs het kanaal. Dit is bijvoorbeeld het geval bij Driegrachten, dat tussen Merkem en Noordschote aan het kanaal ligt.

Nu hebben de Duitsers in de nacht van donderdag op vrijdag een aanval gedaan op het front Bikschote-Langemark, met het gevolg dat zij hun linie voorwaarts hebben geschoven tot voorbij Pilkem. De Fransen zijn teruggetrokken in twee richtingen. Ten eerste naar het westen op het kanaal terug tot even benoorden Boezinge. De kanaalovergangen Steenstrate en Het Sas zijn zelfs door de Duitsers bezet. Ten tweede naar het zuiden op een linie, ongeveer evenwijdig lopend met de weg Bikschote-Langemark, maar enkele kilometers ten zuiden daarvan. Het plaatselijk succes, door de Duitsers hier behaald, is dus het volgende.

1° Zij hebben hun front, waar dit ten noorden van Ieper het IJzerkanaal verliet, naar het westen omgebogen, zodat het ettelijke kilometers verder naar het zuiden dan voorheen het kanaal blijft volgen.

2° Zij hebben op het verlengstuk van dat front twee overgangen over het kanaal bezet, te weten Steenstrate en Het Sas, die in de toekomst van belang kunnen zijn.

3° Zij hebben in verband met het vorige een in het front inspringende boog ten oosten om leper heen vernauwd.

Aangezien even verder dan Langemark het Engelse front aan het Franse aansloot, spreekt het vanzelf dat, nu de Fransen teruggingen, ook de Engelsen hun linkervleugel wat moesten ombuigen. Daarbij verloren Fransen en Engelsen niet minder dan 30 kanonnen.

Wij spreken hier van een plaatselijk succes der Duitsers, omdat uit de berichten blijkt, dat zij het voorlopig niet hebben kunnen voortzetten. Reeds het Duitse communiqué gaf aanleiding tot het vermoeden, dat het voorlopig bij de genoemde resultaten gebleven was. De officiële Franse mededeling van gisterenmiddag vertelt ons dan ook, dat het mogelijk was de aanval der Duitsers plaatselijk te beperken, want een krachtige tegenaanval stelde de Fransen in staat "terrein te herwinnen". Men let wel, "terrein" zonder nadere bepaling. In ons ochtendblad staat "het verloren terrein". De bepaling "het verloren" is abusievelijk in de vertaling van het communiqué in ons ochtendblad geslopen. Het Franse bericht van gisterenmiddag maakt slechts gewag van terrein, dat door de tegenaanval is herwonnen, en wordt dus ook niet tegengesproken door het avondcommuniqué, dat meldt, dat de tegenaanval wordt voortgezet.

De Duitsers hebben zich bij hun aanval, gebruik makend van de noordelijke wind, vooraf laten gaan door een verstikkende rook. Het is een middel, dat de romanschrijver H. G. Wells in zijn bekend

boek, "De strijd der werelden", reeds beschrijft. De toepassing ervan wordt begeleid door een onverkwikkelijk dispuut, welke partij daar het eerst mee begonnen is. De Duitsers zeggen, de Fransen, Russen en Engelsen zijn er mee begonnen, en nu doen wij het ook, maar wat beter. Ook, zo volgt met juridische spitsvondigheid, is hetgeen wij doen niet door de Haagse Conventie verboden, want van onze projectielen is niet het "enig" doel, om verstikkende gassen te verspreiden.

Neen, neen, zegt generaal French, de Duitsers hebben met duivelse trouweloosheid ons van te voren beschuldigd, van hetgeen zijzelf zich hadden voorgenomen te doen, met het doel daaraan het karakter van een represaillemaatregel te geven.

Bij gebrek aan gegevens, onthouden wij ons van een oordeel. De Duitsers hebben reeds ten tijde van de aanvallen der Fransen tussen Maas en Moezel dezen van het gebruik van bommen, die verstikkende gassen ontwikkelen, beschuldigd. Tijdens de Boerenoorlog werd geklaagd over de verstikkende lucht, die de Engelse lyddietbommen ontwikkelden.

Het gebruik van rook in de strijd om de vijand voor de keuze te stellen van te stikken of te wijken is verschrikkelijk, maar zeer oud, even verschrikkelijk en even oud als het gebruik van overstromingen, waardoor de vijand voor de keuze van verdrinken of vluchten wordt gesteld. De krijgsgeschiedenis is vol van voorbeelden. Veel indruk heeft het indertijd gemaakt, toen de Fransen een aantal Algerijnen, die in een grot de wij hadden genomen, daar uitbrandden, als ware het een wespennest.

Wij noemden zoeven als reden waarom het offensief der Duitsers boven leper de aandacht trekt, de wijziging die het in de loop van

het front bracht. Een andere reden, waarom het geschikt is om opzien te baren ligt daarin, dat het juist komt op een ogenblik, dat iedereen in afwachting was van het offensief van de bondgenoten. Blijkbaar is de veronderstelling, enige dagen geleden gemaakt, dat de Duitsers troepen door België voerden, juist geweest.

Is hetzelfde het geval met de veronderstelling dat von Hindenburg op het westelijk front is? Het kan zijn. Men herinnert zich, dat volgens de Engelse ooggetuige de Engelsen uit de loopgraven hadden geroepen: “von Hindenburg komt!”. Op het oostelijk front is door de toestand van de wegen voor een von Hindenburg op het ogenblik weinig te doen en in de mededeling van het hoofdkwartier van gisteren kwam het werkwoord “verstossen” voor, dat men anders slechts in de berichten van het oostelijk gevechtsterrein placht te lezen.

Aan de Petit Parisien wordt uit Hazebroek, in Frans Vlaanderen, gemeld dat de Engelsen bij de gevechten om hoogte 60 ettelijke honderden Duitsers gevangen hebben genomen, die de 20^e dezer op weg naar Engeland door Hazebroek zijn gekomen. Hun uniformen waren gehavend en beslijkt. Velen hunner hadden heel de winter in de loopgraven doorgebracht.

De Tijd verneemt uit Brugge:

“Wegens het toejuichen bij het rondleiden van Belgische krijgsgevangenen door de stad, zijn thans negen personen in de gevangenis opgesloten. Boete is er totnogtoe niet opgelegd. Wel is – waarschijnlijk als “straf”bepaling – een proclamatie uitgevaardigd, inhoudende dat alle Franse en Engelse opschriften van ramen en vensters of op gevels van huizen moeten worden verwijderd. Dat gaf werk in bijna elk huis. Alle Franse en Engelse namen van hotels

en restaurants zijn nu verdonkeremaand en alleen de Vlaamse opschriften zijn gebleven, of ervoor in de plaats gesteld. Coiffeurs, tailleurs, hoteliers, horlogers en andere Frans klinkende bedrijven zijn thans vervangen door brave, eenvoudige kappers, kleermakers, herberghouders en uurwerkers. De Brugse flaminganten vinden dat de Markt er na deze kuising thans veel “fatsoenlijker” uitziet; alleen dat de “Duits” de schoonmaak moest houden, vinden zij naar.”

Dat is zeker niet te sterk gezegd. Want de Flaminganten zullen wel inzien, dat alle hulp, die de Duitsers hun zaak nu bewijzen, haar later achteruitzet. Overigens lijkt ons het verband tussen die verdietsing van opschriften en het toejuichen van de gevangenen gezocht.

25 april 1915

Parijs, 24 april. Officieel bericht van vanmiddag:

Een aanvullende mededeling over de omstandigheden waaronder de Duitsers er in zijn geslaagd in de avond van de 22^e dezer de Franse linies ten noorden van Ieper, tussen het IJzerkanaal en de weg van Poelkapelle, naar achteren te dringen, zegt:

Een zware gele rook, opstijgend uit de Duitse loopgraven en door de wind voortgedreven, had op de Franse troepen een verstikkende invloed, die zelfs in de stellingen der tweede linie werd gevoeld. Door een tegenaanval op de 23^e dezer gelukte het de Fransen terrein te winnen naar het noorden, tussen Steenstrate en de weg van Ieper naar Poelkapelle. De positie der Fransen is thans volkomen geconsolideerd en hun krijgsbedrijf wordt onder gunstige voorwaarden voortgezet, met steun van de Engelse en Belgische troepen.

Londen, 24 april. Het departement van oorlog meldt, dat het gevecht om het terrein tussen Steenstrate en Langemark, waar de Duitsers zijn doorgedrongen, nog voortduurt. Het verlies van dit deel der linie ontblootte de linkervleugel van de Canadese divisie, die gedwongen was terug te trekken om in contact te blijven met de rechtervleugel der naburige troepen. Vier Canadese kanonnen van 4,7 duim waren daarbij in handen van de vijand gevallen, maar enige uren later deden de Canadezen een welgeslaagde tegenaanval, heroverden de kanonnen, en maakten vele gevangenen, onder wie een kolonel. De Canadezen hebben grote verliezen geleden, maar hun moed en standvastigheid heeft ongetwijfeld de toestand gered. Hun houding is in een woord schitterend geweest.

Berlijn, 24 april. De bladen noemen het gisteren bij Ieper behaalde succes uit tactisch oogpunt niet onbelangrijk, en uit moreel oogpunt van grote waarde.